

1. 11. 1936
1. 11. 1936
ПОШТАРИНА ПЛАЋЕНА У ГОТОВУ

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК

ОРГАН УДРУЖЕНОГ СВЕШТЕНСТВА
ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК ИЗЛАЗИ ДВОМЕСЕЧНО НА 2—3 ШТАМ-
ПАНА ТАБАКА.

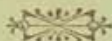
ПРЕТПЛАТА ЗА 1936 ГОД. ИЗНОСИ ДИН. 60.— ЗА НАШУ ЗЕМЉУ,
А ЗА ИНОСТРАНСТВО ДИН. 80.—

ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ БЛАГАЈНИКУ УДРУЖЕЊА Г. ДРАГОЉУБУ
МАТЕЈИЋУ, СВЕШТЕНИКУ — ПОЖАРЕВАЦ.

Јуни — Јули

УРЕДНИК

Протојереј **БРАНИСЛАВ МИЛИЋ**
арх. намесник млавски

ПОЖАРЕВАЦ

Штампарија Ђорђа Наумовића

1936

С б л а г о с л о в о м
Његовог Преосвештенства Епископа Браничевског
Господина Dr Венијамина

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК

ОРГАН УДРУЖЕНОГ СВЕШТЕНСТВА ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ

Наша прва реч

Свештенство Епархије Браничевске на својој скупштини одржаној 29-IV- (12-V-) 1936 г. изабрало нас је за чланове средишне управе са надом и вером у то: да ћемо са пуно воље и храбрости бранити и штитити углед и интересе свештенства а на добро свете цркве.

Ми смо се примили те велике, деликатне и тешке дужности и ако смо свесни да баш у ово доба није ни мало лако вршити ту дужност. Јер данашње друштво преживљује тешке дане. Морална криза као последица човекове дезоријентације погађа прво нас. Зато смо ми први и позвани да свим снагама станемо против ове. Како! Речју и делом са љубављу према својој дужности. То је оружје нас свештеника. Оно је јаче од свих других. И непријатељи то знају зато на нас прво и упућују своје ударце знају они да:

Срушити углед српског православног свештеника пола битке је добивено.

Јер православни свештеник је највећа брана неморалу, највећа тврђава добра народа сазидана од вере, наде и љубави.

Браћо! ако љубите друг друга по томе ће те се познати да сте ученици Христови. Зато вратимо се своме послу, својој њиви.

Удружење је зато да помогне и омогући све оно што допринеси да један свештеник може бити прави пастир — душебрижник.

Узимајући ово велико и тешко бreme на своја плећа ми смо рачунали на искрену сарадњу и помоћ, двају моћних фактора у нашој Епархији:

„На преосвећеног нашег Архијереја г. Др. Венијамина и на све свештенство наше Епархије.

Пријатно нам је да вас обавестимо, да смо пуни радости и наде што смо у првом фактору Његовом преосвештенству Господину Др. Венијамину наишли на пуну потпору и очинску бригу за добро св. цркве и свештенства наше Епархије.

Први наш пријем код Преосвећеног, одмах после конституисања био је 7(20) маја ове год. Он нас је примио и саслушао као прави родитељ. Претуррајући најважнија питања о будућем нашем раду у удружењу, постигнута је потпуна сагласност. Стекли смо пуно убеђење, да ће нас Преосвећени помагати у раду. Наша је радост велика, коју и вама достављамо ради знања.

Сада нам остаје још други фактор, а то сте ви браћо свештеници оба реда.

Да би наше удружење било де факто један фактор, чија реч има да се чује, зависи од нас самих. Ако будемо духом једно, ако будемо агилни, на своме послу, ако своје удружење ценимо и поштујемо, ако се сви по својој способности сакупимо око нашег Весника, сарађујући у истом победа је сигурна.

У тој вери и нади ми вас поздрављамо.

СРЕДИШНА УПРАВА

С в. С а в а

Тропар

Наша стаза што вечност досеже
Од твога се засијала рада;
Паклене си исчупао вреже
Из Христова кротког винограда.

О, врховни српски апостоле,
Узвишени атонски иноче,
Твоја чеда скрушено Те моле:
„Смилуј нам се, душебрижни оче!“

Кондак

Ево дана давно жуђенога,
Кад анђели долазе у сјају —
И благодат Духа пресветога
Српском роду прегрштима дају,

Јер сад мошти великога свеца
Из Трнова Милешеву носе,
Па његова благодарна деца
Са песмама Божју милост просе.

Брак и безбрачност по учењу св. апостола Павла

(I Кор. 7 гл.)

Хришћанство је својим доласком на свет учинило веома велики преокрет у целом друштвеном животу. Овај се преокрет нарочито осетио у разним погледима, који су дотле владали, а који са доласком Хришћанства не моглоше опстати, него, као што увек бива да слабији попусти јачему, тако и ови морадоше пасти под снажним ударцима хришћанске истине. На првом месту незнабоштво је дошло у конфликт са хришћанским идејама, али и оно као слабије и дотрајало, тако рећи умртвљено, упркос свему опирању, пало је уступивши место Хришћанству.

Хришћанство је међу многим и разним погледима, донело и нов поглед на брак, који у незнабоштву није имао исти значај као у Хришћанству. Код незнабожаца је владао принцип полигамије, док Хришћанство иде даље. Забранивши ово, оно дозвољава само моногамију. Човек може имати само једну жену.

Коринћани у својој великој религиозној моралној ревности пошли су даље, проповедајући начело безбрачности т. ј. да је узвишеније и боље по спасење живети у девачанству, него ли у браку. Није овако мислила цела коринтска црква, већ само једн део њен, прекоравашући оне, који су живели у браку. И тако се у овој цркви појавила оштра препирка, шта је од ово двоје боље: брак или безбрачност?

Ово врло важно питање они нису могли сами, без ичије помоћи, решити, пошто нису били довољно упућени у финесе Хришћанског учења. Али они су умали свога учитеља свога духовног оца „великога и блаженога“ Павла, како га назива св. Јован Златоуст. И они као послушна деца, питају за савет свога оца, што доказују прве речи ове главе „а за оно што ми писасте“. Значи да су апостола о томе питали, што он у овој глави и расправља одговарајући Коринћанима. Свети Јован златоуст потврђује ово кад каже: „јер су њему писали, да ли је достојно удаљавати се од жене или није.“¹ Неки су за време Златоустово мислили да су апостола питали за савет свештеници, које је интe-

¹ Беседе на 14 посл. ап. Павла. — Мосива 1742. г. стр. 739,

ресовало питање брака и безбрачности и да је одговор упућен баш овим свештеницима. Али ово мишљење није тачно јер стоји написано: добро је човеку да се не дохвата до жене“ (I Кор. 7. 1.) Дакле овде није реч о свештеницима, ер се свештеник нигде у св. Писму не назива „човеком“ већ је реч о пастви.

Сва питања, која ап. Павле решава у својим посланицама јесу у духу јеванђеља, тако да не могу наступити контрадиције између његових посланица и речи Господа Христа. Да би тачно протумачили ову главу посланице апостола Павла, ми морамо у неколико речи казати шта о томе говори Спаситељ. На питање фарисеја, да ли је дозвољено због сваке кривице отпустити жену, Господ Христос је одговорио да је дозвољено, али само у случају прељубе: на што су Му ученици приметили: „ако је тако човеку са женом није се добро оженити“ (Мат. 19. 10.) А он им је рекао: „не могу сви примити ове речи до они којима је дано. Јер има ушкопљеника који су се тако родили из утробе материне; а има ушкопљеника, које су људи ушкопили; а има ушкопљеника, који су сами себе ушкопили царства ради небескога. Ко може примити нека прими.“ (Мат. 19. 11—13.) Дакле, нису сви способни и позвани да живе девичански, већ само они, који су такве природе да могу узети овај подвиг, а Златоуст додаје да је дано онима „који желе“. Из овога излази да Господ Христос није придавао већи значај безбрачности од брака, јер је и Сам учествовао на свадби у Кани, где је својим божанским присуством осветио тајну брака, која је била освећена и од самога Творца при стварању жене човеку, речима: „растите и множите се и напуните земљу“ (I Мојс. 1. 28), и „зато ће оставити човек оца својега и матер своју, и прилепиће се к жени својој и биће двоје једно тело“ (I Мојс. 2. 24) Ова тајна кроз цео Стари Завет била је обесвећена греховним падом човека, док је сада у Новом Завету, наово освећује Господ Христос. Ако је тако, онда је немогуће да апостол Павле као најбољи тумач хришћанске науке, не учи, не говори и не саветује исто оно што је учио и његов велики Учитељ. Господ Христос безбрачност не ставља изнад брака, тако исто и апостол Павле, који о томе немајући директне заповести од Христа, вели да оно што говори говори, „по савету а не по заповести“ (I Кор. 7. 6.). Али додаје

ито да његов савет није као савет обичног човека, већ човека који је просвећен божанском истином, јер као што каже: „Мислим да и ја имах Духа Божијега“. То је савет човека, који је био усхићен до трећег неба, чиме није био удостојен ни један од живих (II Кор. 12.2.).

Апостол каже: „добро је човеку да се не дохвата до жене“. Зашто тако говори? Зато што онај „ко је неожењен брине се за Господње, како ће угодити Господу, а који је ожењен брине се за светско, како ће угодити жени“. (I Кор. 7. 32-33). Безбрачни лакше могу служити и угодити Богу, јер нису везани за жену, децу, имање и све оно што их привезује за земљу, а удаљава од Бога, тако да имају могућности да лакше постигну спасење. Напротив, они који су ожењени притиснути су са свију страна разним бригаама и недаћама, како их овде апостол назива „невоље телесне“ (I Кор. 7. 23), које им сметају да угоде Богу, и њихову мисао одводе од Бога и привезују је нижем, земаљском. Баш и у томе се састоји сва величина брака, што ту човек својом слободном вољом савлађује сва искушења, препреке и тешкоће у брачном животу и греди своме циљу — Богу. Ево како саветује свети Василије Велики онима, који су у браку, тешећи их да они нису ништа мањи од оних, који живе у девичанству: „Ти који си изабрао заједницу са женом не буди тужан, као да ниси ти у праву што си се предао свету. Теби је за добијање спасења потребно више труда и предострожности, зато што си изабрао себи живот у мрежама и власти отступних сила, имаш пред очима саблазни (побуде) ка греху и сви твоји осећаји дан и ноћ напрегнути да би се са њима заситили.“¹

Ако си у браку па испуњаваш вољу Божју, знај да ћеш добити царство небеско, јер „обрезање и необрезање је ништа; него држање заповести божјих“ (I Кор 7. 19.) Ако би реч „обрезање“ заменили са — брак — а „необрезање“ са — безбрачност, — онда би с правом могли рећи, као што и апостол мисли да је и у браку и у безбрачности главно држање и испуњавање заповести Божјих Траже се, дакле, добра дела, која показују праву вредност човеку. Из приче Господа Христа о десет девојака (Матеј 25. гл.) види се да се заслуга пет мудрих девојака није састојала што су оне живеле у девичанству, јер су тако исто, живеле и луде девојке, већ што су ове имале добрих дела — уља

¹ Дела св. Василија Вел. стр. 43,

у својим судовима. Свети Јован Златоуст тумачећи девичанство вели: „Девичанство без милостиње није могло довести до врати брачнога двора, а милостиња без девичанства, привела је своје питалице са великом славом у припремљено царство, „од постања света“ (Мат. 25. 34.) и сасвим праведно, зато што је, онај који живи у девичанству и пустињак, користан самом себи, а онај који је милостив, он је опште уточиште потопљених, он избавља своје ближње од беде и угађа нуждама других. А они који са добрим делима, служе на корист другима, обично се више цене.“¹ Историја цркве и житија светих говоре нам да је било много и много људи и жена, који су живели у браку па ипак се одликовали светитељским животом. Брак и породица њима нису сметали да буду прослављени пред творцем небеским. Великог подвижника египатског Макарија, мучила је жеља да сазна ко су најправеднији од људи. Да би ово сазнао стално се молио Богу. И њему би откривено да у једном маленом граду живе две жене, које су угодиле Богу. Свети Макарије посетивши их, задивљен запита шта оне раде те су угодиле Богу? А оне му одговорише да се редовно мисле Богу и врше савесно своје породичне дужности. Ево жена, које су у браку и међу овим грешним светом, међу свима тешкоћама и искушењима, па ипак су угодиле Богу. А ето нам и великог пустињака и подвижника, кога и поред његовог девства, ове жене надмаше. „Блажен је онај, који у младости ступивши у слободну везу, природне силе обраћа на рађање деце“,² вели свети Атанасије велики. Може дакле, човек и у браку и безбрачности угодити Богу, али „сваки у чему је ко позван у ономе нека остане пред Господом“ (I Кор. 7. 24.), даје нам савет св. Апостол, сличан ономе што је казао и Спаситељ: „не могу сви примити ове речи, до они којима је дано“ (Мат. 19. 11.). Али и у једном и другом случају ми морамо имати увек на уму крајњи наш циљ — Бога и царство небеско, „Ако смо у девичанству, вели Златоуст, ако смо у првом, ако и у другом браку, ово да постигнемо: да добијемо царство небеско“.³

Апостол препоручује безбрачност, јер каже: „хоћу да

¹ Дела св. Јована Злат. Иад. Ст. 6. Д. акад. т. III, стр. 282.

² Посланица Амуну Монаху стр. 369

³ Беседе на 14 послан ап. Павла стр. 854

сви људи буду као и ја“ (I Кор. 7. 7.), али имајући на уму слабости човекове природе, одмах додаје: „али због блуда сваки да има своју жену, и свака жена да има свога мужа (I Кор 7. 2.). „јер је је боље женити се, него ли упаљивати се. (I Кор. 7. 9.) Велики је грех чинити прељубу. Прељуба је забрањена још у Старом Завету седмом заповешћу декалога: „не чини прељубе“. Који би грешио ову заповест имао је да се погуби, јер „човек који учини прељубу с туђом женом, што је учинио прељубу са женом ближњег свога да се погуби и прељубочинац и прељубочиница“. (III Мојс. 20. 10), вели законодавац Мојсеј, потврђујући тиме уједно и наредбу Божју. До чега доводи блуд најбоље зна премудри Соломон, јер су његове приче пуне драгоцених поука и савета како се треба чувати од блудница и не упасти у мреже њихове.“¹⁾

Господ Христос иде даље. Док се у Ст. Завету забрањује сам факт прељубе, дотле Господ Христос забрањује и и осуђује и саму помисао, сматрајући је за грех, јер је казao: „сваки који погледа на жену са жељом, већ је учинио прељубу у срцу своје“ (Мат. 5. 28) А да би се од свега тога човек могао сачувати, апостол као и Господ Христос дозвољава брак, који чува човека од блуда: „бежите од блуда... који чини блуд греши своје телу“ (I Кор. 6, 18), вели апостол, јер „ни блудници... ни прељубочинци... царства Божјега неће наследити“ (I Кор. 6, 9—11).

Боље је живети у браку поштено, него ли девичански а при томе грешити. За све ово апостол зна, зато и не каже да је једно од другогa веће, него оставља самом човеку да просуди зашто је способан па то да прими: „сваки има свој дар од Бога, овај дакле овако, а онај онако“ (I Кор. 7, 7).

Овај стих иде против оних, који не само што заштићавају безбрачност, већ је стављају изнад брака, позивајући се на речи св. апостола Павла: „тако и онај који удаје своју девојку добро чини; али који не удаје боље чини“ (I Кор. 7, 38), али из 26 стиха ове главе види се да ово апостол саветује „за садашњу невољу“, под којом се подразумевају гоњења, која су дошла на коринтску цркву, што се јасно види из ове посланице где се каже: „Ако дође Тимотије,

¹⁾ Угор. Приче Соломонове 5, 3--5; 6, 24, 25; 7, 27.

гледајте да буде код вас без страха“ (I Кор. 16, 10). Као безбрачни они би лакше могли поднети гоњење, јер неби своју породицу, жену и децу излагали опасностима, који би их можда окренули са правог пута и стремљења ка Богу.

Расматрајући поглед св. апостола Павла о браку и безбрачности на основу I посланице Коринћанима, правилно примећује професор А. Гусев: „Апостол има у виду не савршенство безбрачности по самом себи у сравању са породичним животом, него тадашње услове и прилике црквене, које нису ишле у корист браку. Апостол и није могао ставити брак сам по себи ниже безбрачности. Брак је уставна свете воље божје, а сопствено говорећи, у односу према заповестима, речи нижи или виши, нису стављене“.¹

А сада се обратимо светим оцима и учитељима цркве, да видимо како они мисле о браку и безбрачности у вези са учењем ап. Павла. Свети Игњатије Богоносац у своме писму св. Поликарпу пише: „реци мојим сестрама да љубе Господа и да своје мужеве задовоље и телом и духом. Тако исто објави и мојој браћи, именован Исуса Христа, да би и они љубили своје жене као што Господ љуби цркву. Ако ко може остати у чистоти тела у част Господа, нека остане у смирењу. Ако се буде хвалио погинуће, ако сматра себе вишим од епископа пропао је“. Треба напоменути још једно врло важно место, а то је код Климента Александријског у трећој књизи „Стромата“, где каже: „јер као што девичанство, тако и брак има својих заслуга и службе, које су пријатне Господу“. Дакле, слаже се са ап. Павлом, који каже да човек не греша ако ступи у брак, а тако исто не греша и онај који остане у девичанству.

Тертулијан у своме знаменитом делу „ad uxorem“, описује брак тако красним речима, да се може рећи да је то као нека химна браку. Ево шта он пише: „како ће се описати срећа брака, кога препоручује црква, и освећује њеним молитвама, кога анђели бележе на небу, који је благословен од Бога Оца?... Како морају бити пријатне везе, које сједињују два срца у подједнакој нади, у подједнакој вери, у подједнаком закону!... Ово двоје су једно тело: где је тело једно, тамо је и душа једна. Они се заједно моле, заједно падају на колена, заједно посте, узајамно се помажу и ру-

¹ Христиј. Чтен. 1873 г. стр. 406—407.

ководе... Исус Христос се радује видећи тако управљање домом, шаље свој мир на овај дом и станује у њему заједно са њима; а где се Он налази, тамо не може ући дух злобе“.

Резимирајући све ово, ми видимо да апостол Павле знајући суштину и величину брака и безбрачности, не вели Коринћанима: „треба ступити у брак“ или пак „треба живети безбрачно“, него оставља човеку да по својој слободној вољи, бира једно или друго, пошто претходно размисли о томе и себе испита да ли је за овај или онај подвиг способан, и дали му је „дано“ од Бога да може истрајати у ономе што почне а да не увреди Бога.

Громовите су и страшне речи апостола: „боље је женити се, него ли упаљивати се“. (I Кор. 7, 9).

Пожаревац.

ЖИВОРАД ПЕТРОВИЋ, вероучитељ

Служба преноса моштију св. Саве

(Одломци; ауторизовани превод)

Вечерње стихире

I.

Круну, живот и насладе	Како да се Богу моли
Презрео си, Саво свети,	Ти научи српско племе —
Себе на дар Богу даде	И како ће да одоли
И небу се поче пети.	Кад голготско носи бreme.

II.

Одвела те жарка жеља,	Сад ореол вечне славе
Из палате што се блиста	До кога се трњем иде —
У ред првих светитеља,	Изнад твоје мудре главе
У наручје благог Христа.	Потомци ти срећни виде.

III.

О, блажени учитељу,	Да Ти мошти миомирне,
Часна душо, чиста крви,	Што их носе из Трнова,
Наш духовни родитељу,	Са пољупцем смерно дирне,
Где, како ти паства врви	Пуне Божјег благослова.

IV.

Из твог тела, богомудри свече,
Коме Творац рајски изглед пружи,

Верном стаду просвећење тече —
Што Ти радо пред олтаром служи.

Душа твоја с херувимским блеском,
Равна слави првих апостола —
С анђелима у кругу небеском
Пева смерно код Божјег престола.

Ти си успон, миротворни свече,
И блаженство српскога народа, —
Па за оне што пред Тобом клече,
Моли милост од Христа Господа.

V.

На небу си засијао, Саво,
Као сунце врх палмових грана —
Народну си веру умножав'о
Као кедар са горе Ливана.

Зато, децо, приступите сада
Светитељско целивајте тело,
Што га носе из Трнова града —
Чисто као цвеће неувело.

Ти си, Саво, темељ српске расе,
Таланте си расплодио своје,
Па се моли да нас Господ спасе
И врлине да се с нама споје!

VI.

Душом нашом радост се прелива,
Свак се у храм с побожношћу креће,
Чудотворно тело да целива,
Да потпали тамјана и свеће.

Твоја, Саво, боголика душа
Отисак је Христова живота, —
Србин сваки твоје речи слуша
И моли се крај твога кивота.

Једна занимљива страница из историје манастира Раванице

Ове године дивна задужбина кнеза Лазара навршава пуних 555 година од свога оснивања. Ретко је који манастир имао бурнију историју у краћем времену од манастира Раванице. Подигнут је овај манастир између два рата, и оба са Турцима: на десет година после наше победе над Турцима код Плочника и на осам година пре наше пропасти на Косову. Зато што је подизан у тако изузетном времену — подизан је на изузетан начин: седам кула начинило је од њега важну одбранбену тачку. Тај одбранбено-стратешки карактер Раванице и учинио је, да је она толико пута била паљена, пустошена и рушена; да су око ње водили битке и Турци и Аустријанци и Мађари и Срби. При свему томе, црква је добро очувана, толико очувана да изгледа чудно како је „изнела живу главу“ из тих битака и харања, која су око ње, око њених кула и око њених зидина, беснела толико пута. Овим редовима баш желимо да укажемо на једно такво тешко раздобље у животу овога манастира.

У ризници манастирској чува се и данас једна рукописна књига, која садржи два правила: службу светоме Кнезу Лазару и службу преподобноме Ромилу. Обе службе написане су једном и истом руком. Прво долази служба светоме Лазару, иза ње преп. Ромилу. После службе преп. Ромила исписан је молебан светоме кнезу Лазару а одмах иза овога молебна нека друга рука је исписала: Во свјатиј великиј вторник Евсевија Епископа самосадскога слово о сошешествим свјатаго Јоана Предтечи во ад. Ово слово запрема деветнаест рукописних страница. Даљих деведесет и девет страница је неисписано и чисто (хартија има водени печат: аустријски грб и три речи од којих су јасне само прве две — Jozeph August. Међутим, шест последњих страница књиге је исписано и баш на овим страницама треба да задржимо нашу пажњу. На изричиту жељу Његовог Преосвештенства Господина Др. Венијамина предајемо читаоцима „Браничевског Весника“, у модерној транскрипцији, тачан препис ових занимљивих страница.

Љета 1683-го:

Бист великоје сраженије и рат, между восточним и западним царем, султаном Мехмеду турецкому и цесару Леополду римскому¹. И чрез 12 љет војеванију бившу между има², и в тој рати, римскому цесару, освоившии Белиград од Турков, и сербскују земљу обемшим до Скопија и Софије, и Ниш освоише Немци. И сеје зиме рашедшимсја Немце по квартири, и малу числу оставшу војске немецке у Качанику и Приштини; — тогда в зимноје же времја приидоша Турци с великоју силоју, и Татар до 100 тисјашч и нападоше внезапу³, не тражећи права ни крива: све сабли предадоше, такожде и Немаца што нашоше⁴, све поссокоше, до самага Ниша. А по сеј зими, на љето, прииде Ђуприлић везир с великоју силоју и узе Ниш на веру од Немца, али с преваром, понеже исече све христијане⁵, а Немце отпусти на веру. И отуду прииде под Белиград и освои Белиград Турчин. В тој же рати бист великоје плененије и раселеније народу христијанском, и запушченије в сеј сербској земли: градовом, варошам, и селам, и манастирем, опустевшим и ним же огњем згорјевшим, јакоже нашему манастиру Раваници. Паки глаголем: јакоже нашему манастиру Раваници. Конечноје запушченије бист малу же нашему народу, бегу⁶ јемшимсја, уз Дунав горе. Једни на лахах⁷, и них же на коњех, и колесницах. Други же пјеши⁸ јакоже и аз сиромах. 40 днеј бист нам пут хожденија, и приидохом к Будиму Граду: тамо же и свјатјешиј Патријарх Арсеније Чарнојевич и неколико владика и многих манастиреј калугера и человјечи мнози от всеј земли сербскија, мужески пол и женски.

Такоже и ми обители манастира Раванице иноци, с моштми свјатаго иже во царјях кнеза Лазара сербсаго, и в селихомсја в њекоје мјесто више Будима, зовомо Сент-андреа. Доброје мјесто за пребивалиште страним. Једни зваху

¹ Аустријски цареви носили су титулу римскога цара.

² њима.

³ одједанпут, изненада.

⁴ нашоше.

⁵ православне Србе и осталу побуњену „рзју“.

⁶ збегу, бежанија.

⁷ лајама.

⁸ пешнице.

Болгарији, а ина је свјати Андреј: И ту соградихом хиже⁹, како кој може; и црков возвигохом од древ¹⁰, близ брега дунајског, и ту положихом мошчи свјатаго царја Лазарја сербскога.

Јегда же мир бист между цареј, турецким и римским тогда многим Христианом возвратившимсја к Варадину и калугером у Срем жители фрушкогорских манастиреј. Тогда и ми возвратихомсја к Варадину. У Срему у Врушкој гори, обретохом манастир Вердник заустивши конечно от многог времена, у шуми посводу¹¹, дрвесца порастивши. И сеј манастир обновихом и покрисмо и келије возвигохом, како могосмо, по возможности, и све од дресе, мало же нешто зидом од земље а проче плетером и блатом земним.

И zde¹², скончашесја всја наша брѣтија; стари раваничани. И потом размјерију и прииде љет неколико, и паки прииде рат варадински. Јегда везир турецки прииде под Варадин¹³ с великоју силоју, секо¹⁴ года 1716, јулија 25-го, тогда разби Немац Турчина под Варадином, и всја оружја воинствена освои, и многа иманија¹⁵ доби Немац. Потом сего љета у јесен освои Немац Темишвар от Турчина, потом на лето освоише Немци Белиград. Принц Александар освои от Турчина сву Сербију и потом сраженију третијаго љета утврдише мир царева между собоју¹⁶. Тогда мње јединому обрешусе ва животе Стефану даскалу јеромонаху от стари раваничана. И желаније имјех видјети Раваницу. Јеще миру не утврдишусја појдох и обретох пуну и весма порушену и љесу¹⁷ узрастившу, — јако ни вратом познаватисја и припратје из темеља падшеј. А по цркви порастла велика дресца. Једва пожда¹⁸ ту зиму

⁹ куће.

¹⁰ дрвета.

¹¹ свуда,

¹² овде.

¹³ Данашњи Петроварадин, чувена тврђава, у непосредној близини Новог Сада.

¹⁴ погрешно написано: сего, овога.

¹⁵ имања.

¹⁶ То је Пожаревачки мир, који је склопљен између Аустрије и Турске 1718 године.

¹⁷ шуми

¹⁸ очеках (да се сврши)

А на пролеће дозвола мајсторе и с Божиом помошчију поче црков понављати, и сега лета обновисмо црков, а на третије и четвртог лета подигосмо и препрату, и келија неколико што могосмо обновисмо помошчију Божијеју и милостиви христијан, котори¹⁹, милостињу предложише. Того же лета јегда почесмо понављата манастир толига²⁰: глад бист, јако в нашем пределу нигде жита немогашесја обрести, точију²¹ проје. И того верло²², оскудно мога шесја наћи.

*

Запис се завршава овом напоменом: Сеј добри старац Стефан јеромонах игумен и даскал²³ послужи усердно и поживи во Долњеј Раваници²⁴ лета довољна и по смрти јего оста у готову 2000 Ро?²⁵.

*

Портре овога јеромонаха и даскала Стефана, несумњиво једног од од најзначајнијих раваничких монаха, налази се у припрати, на левој страни од спољашњих улазних врата. Портре претставља једног високог, витког монаха, са панакамилавком, по средини разрезаном и полуотвореном мантијом, са бројаницама у левој руци а десном у покрету према вратима. И ова рука и цело лице данас је сасвим нејасно. Нека је на пр., ножем ископао оба ока. Дали је то последње плод народног сујеверја или турске мржње? Било прво или друго, то је само сведочанство великога значаја овога монаха: у првом случају, тај би значај био првенствено верско морални, јер народ тражи лека код светиње, па и онда кад струже очи са фреске; у другом случају тај би значај био првенствено национално-политички, јер су Турци имали разлога да буду кивни на овога монаха што је једно за њих „опасно гнездо“ васпоставио

¹⁹ који.

²⁰ погрешно написано, место: толика.

²¹ само, једино.

²² врло.

²³ учитељ грчка реч по пореклу.

²⁴ За разлику од Нове Раванице или Врдника, задужбина св. Кнеза Лазара зове се и Доња Раваница.

²⁵ Свакако ознака неки моментни знак, и то ондашња аустријски, Суша је несумњиво значајна.

и повратио у живот. Из овог пак записа који наведосмо, несумњиво излазе две Стефанове особине: велика љубав према матичном манастиру, према Доњој Раваници, и велика несаломљивост, радиност. Он је такорећи поново подигао манастир. И још у каквом времену! Није било доста ни проје! Па ипак помоћ Божја, упорност даскала Стефана и милостиња хришћанскога народа учинила је своје. Стефан је отворио школу у манастиру, из које је изашао велики број свештеника.

На овога монаха могли би се многи данашњи монаси угледати. Наондашње хришћане који су од уста одвајали за свети храм, могу да се угледају — и требало би да се угледају — данашњи наши хришћани, који се, напр., у Ћуприји, задовољавају једним малим старим храмом, делом овога истога Стефана²⁶, место да подигну храм који би одговарао величин данашње Ћуприје, а да при томе не запоставе на стари.

РАВАНИЧКИ МОНАХ

О потреби вере

МОТО:

„У вери је и смисао и снага живота за човека је светлост живота само у вери. Ван вере је духовни мрак, ван ње срце мрзне и умире дух“.

Лав Толстој

Данас, када наша интелигенција са свих страна запљускује нашу свету прађедовску веру, која нас је пратила кроз сву нашу повесницу и данас не престаје пратити нас узвицима: „доле вера, доле црква; доле попови, нема Бога, време религије прошло је неповратно, ја сам из пажње и поштовања према тој нашој вери, ево и узео перо да напишем ову расправу „О потреби вере“, која нам је данас,

²⁶ Да је ову цркву подигао даскал Стефан говори и предање и орнаменти у мермеру више улазних врата, који су узети из кула раваничких. (И у манастирску припрату Стефан је увидао више таквих остатака од кула). Кнез Милош је, доцније, извршио само рестаурацију Ћупријске цркве.

када сви посрћемо под теретом душевне кризе, најпотребнија.

Она је и данас, као увек потребна нашем народу, зато је незаборавимо ни данас, ни увек. Ово не говорим као мистичар, или још мање као фанатик; не, то није урођено нашем племену. Ово говорим од срца и разума, а за добро свих нас. Говорим са гледишта данашње реалности, која баца у бригу не само пријатеље нашег народа, већ и цело човечанство.

Наша народна историја од Косова до данас испуњена је борбом, наш народ није ни тренутка мировао, међутим борба баш и јесте поље, где се појављује цела физичка и морална снага једнога народа, и у тој борби, која је била грозна и страшна, која се водила на живот и смрт, Срби су били наоружани вером у Бога и Његову правду и надахнути идејом слободе. Турци су били наоружани копљима, пушкама, топовима: они су реке крви проливали, целе крајеве уништавали, и ко је победио? Идеја. Турци су убијали тело, али нису могли дух, рушили материју али нису могли идеју. Па какав је тај серум што су га старији нараштаји убризгавали млађима, што проповеда данашња наука? Не, то је био идеализам, љубав, родољубље, пожртвовање, што га је у душу Србинову уносила вера и црква.

Дакле, та вера Србинова, која је могла да задахне претке наше, те да изврше онако велика и снажна дела јесте добротворна веза, која сједињава не само човека с Богом, него и човека с човеком. Због манифестације националног духа, због велике животности у делима вере, ваљда је и био разлог, те је у нашем народу поникло много религиозних великана, који су нашу веру успели да уздигну на веома велику висину, због чега је народ много више заволео, са њом се сродио и за њу гинуо. Јер љубећи своју веру, наш народ осећа да тиме служи идеји, човечанству, правди, Богу. Према томе, сила и моћ вере, која као благотворна веза, сједињује не само човека с Богом, него и човека с човеком, потребна је човеку за сваки посао. Јер ко нема вере у неко предузеће, боље и да га не предузима, међутим ко има вере, сама га вера крепи и осигурава му успех. Лекар кад лечи болесника више од половине посла извршио је, ако успе да болеснику улије веру да ће га излечити. Борци за разне идеје и идеале, ако немају вере у

истинитост и оправданост својих идеја, нити се могу сами загрејати у потребној мери, нити могу изазвати потребно одушевљење код својих присталица.

Људи који немају вере или им је вера слаба, имају неисцрпљив избор врло многих различности, неједнакости велике противности, па због тога су непријатељства, свађе, раздори па често и ратови. Помислите само на разне узрасте, полове унутрашње темпераменте, на карактере, на склоности и ступње образованости. Обратите пажњу на разне чланове породице, на разне сталеже, на разлику међу младићима и жењенима, међу сиромашним и богатим, младим и старим, образованим и непросвећеним, газдама и слугама, власницима и потчињенима, владарима и поданицима. Како често једна породица потхрањује непријатељство према другој, друштво према друштву, странка према странци, народ према народу, држава према држави!

Ма могу ли се све те несугласности довести у сагласност, различности у једнакост, противности у измирење и на који начин? Каква је сила кадра да изравња све брегове друштвеног живота, да испуни све долине, да исправи све кривине? Шта је кадро да веже човека с људима у породици, у друштву, у држави?

Та једина и благодатна веза, која све измирује, није ништа друго, него вера. На вери почива живот, вером се он чува и одржава, без ње он не би могао опстати. Човек проникнут вером носи уверење у срцу своме, да је то пут начин како треба живети, да се тако служи Богу. Отуда код свију народа, кроз сва времена, одступање од вере осуђивано је. Најстрожије је осуђивано.

Услед тога човек који верује у Бога, захваљујући својој вери, што год ради уверен је да ради по вољи Божијој или боље рећи да Бог преко њега ради; према томе његово је дело у исто време и Божије дело, за то је он пун поноса, пун уверења да служи Богу, правди и истини. Та увереност у присутност Божију толико је у стању да одушеви и загреје религиозног човека, да он не само што не преза ни од какве опасности, већ је готов свакога тренутка и живот свој да положи.

Вера даје благослов материјалном старању ради општег благостања. Вера прониче у унутрашње биће човеково учи га истином добру, производи му слободну вољу, изо-

штрава му савест и облагорођава срце. Вера благом светлошћу својом осветљује и саме најскривеније дубине срца, саме тајне наклоности и узимље под свој суд и најмање преступе, непрестано свакоме човеку говори: „ти си сгрешио, покај се, иначе си на свагда пропао.“

Друштвени живот без вере не да се ни замислити. Из историје тачно знамо, да је човечанство живело и то врло дуго, и без билозофије, и без науке, али ни једнога дана без вере. Јер ни филозофија ни наука не могу да замене религију. Филозофија нуди човеку теорије сумњиве вредности, које свако доцније покољење обара; наука нуди законе физичког и биолошког живота, али обе су неспособне да уђу у тајне вишег духовног живота. То могу само учинити вера и морал.

Услед тога религиозан човек проникнут правом вером у Бога даје нам јемства да ће бити не само добар, ваљан и честит него и узор карактер. То нам потврђује и историја. Религиозни људи увек су давали идеалне типове моралних карактера више него ли нерелигиозни. Најидеалнији морални тип у историји неоспорно је наш велики народни учитељ Христос, али Он је у исто време и идеална персонификација врлина вере.

Вера као врлина оцртава се у свој својој величанствености, ако погледамо на беднике, невољнике, очајнике, који се налазе у положају где је људска помоћ немоћна и где је несрећа ужасна. Која је то наука и филозофија у могућности да даде снаге и моћ овим бедницима да пренесу своје болове, да ублаже своје јаде, и очувају своје човечанско достојанство на потребној висини? Међутим вера је вазда са успехом вршила ову мисију; вера је била увек у стању да умири бедника, да му уздигне дух, да га укреси надом да не посрне и да не наруши своје човечанско достојанство. Ако требамо примера — пуна је историја.

ДАНИЛО Л. ПОПОВИЋ,
свешт. из Батуше.

Одговор на анкету

На питање: *како да приближимо наш народ св. храму и црквеним богослужењима у њему*, има само један одговор: *приближимо га Цркви, самим њим народ ће се прибли-*

жити и храму. Храм није исто што и Црква. Црква није исто што и храм. Постоје многобројни покушаји да се суштина и карактер Цркве обухвате једном формулом и искажу једном дефиницијом. И тих је формула много, и те су дефиниције неједнаке. Црква означава једну нову стварност у овоме свету, непознату у дохришћанском времену, и то стварност свеобухватну: и божанско и људско налази у њој своју пунину. Ако је Христос Богочовек — а ми исповедамо да јесте — онда је Црква *богочовечански организам*, коме је глава Христос а срце Дух Свети. Црква није само „друштво верујућих“, а јесте и то; није само организација, мада је и то. Она има своју дубину која се не може обухватити ни једном уобичајеном историјском категоријом; она има своју висину и своју ширину, за које нема другог имена до једино њеног. Отуд је немогуће изразити њену суштину и њено биће старим појмовима. Ко хоће њу да изрази, треба да узме њену реч, њено наименовање. Покушати њу својом речју наименовати, не значи ништа друго него лажно је наименовати.

Сасвим је друга ствар, кад је у питању храм. Сви ће се сложити у томе, да је храм извесно одређено место, извешан освећени архитектонски објект, који служи за вршење јавних богослужења. Храм је постојао пре Цркве. Храм није нужно везан за Цркву. Храм није новина Хришћанства. Храм је достојанство свих вера. Има вера које су искључиво везане за храм. Храм је алфа и омега таквих вера. Ко ће порећи да у Хришћанству храм није алфа и омега? Ко опет неће потврдити, да је Хришћанство одуховило и омекшало и бескрајно раширило појам храма, указујући на то, да је свако људско тело храм Духа Светога? Евхаристија се свршавала у тамници, на грудима живог мученика. Анђео је доносио причест пустињаку, који четрдесет година није видео лица човечјег, а камо ли његова дома, а поготово није видео храма. Живи храмови су најлепши хришћански храмови, и најмилији Богу. Добро је подигнути Богу храм од обделана камена, украсити Му дом светим иконама, окадити тамјаном, осветлити свећом од чиста воска, испунити песмом побожном и свечаном: све је то добро и потребно, све је то неопходно, да би Богу приносили Његово од Његових; — али све то још није довољно, све то надмашава лепота и вредност *живог* храма, по-

кретнога храма, онога који се открива у светоме човеку, у правом следбенику Христову. Небеску Цркву, Цркву победе и торжества, сачињавају овакви живи храмови, а не зидани, непокретни, изложени зубу времена.

Храм без Цркве јесте зидина, лепа или ружна. За хришћанина, не постоји једно храмовно питање изван црквеног питања. Храм је део Цркве, укључен у Њу. Храм дели судбину Цркве, а не обратно. Црква је она целина, која претходи деловима и предодређује их. Црква је оно царство Божје и правда Његова, које, кад се иште, додаје и све остало, Храм ће бити испуњен „народом“ тек онда, кад тај „народ“ буде испуњен Црквом. Црква је оно што води храму, а не око, Црква је оно што ходи храму, а не нога. Црква је оно што говори молитву, а не језик Црква је оно што пева хвалу Оцу, а не грло. Да би се посећивао храм, треба или једна потреба у томе или једна љубав према томе. Грешник осећа потребу у храму. Праведник осећа љубав према храму. И ону потребу и ову љубав изазива подржава, јача Црква. Без Цркве, нити би грешник осетио потребу покајања и молитве и стајања пред Богом, нити би праведник осетио умилење пред Христом и љубав према његовоме храму. Без Цркве, грешник би остао са мачем повезаних очију а праведник са теразијама без љубави. Без Цркве, храмови би били празни. Њих пуни једино Црква. Храмови добијају своју вредност од Цркве. Пре првог зиданог хришћанског храма постојала је, већ дуго времена, Црква; и после последњег зиданог хришћанског храма биће Црква, и биће у веке векова.

Ако је храм празан, то значи да треба *радити из почетка*. Радити из почетка није ништа друго него обнављање апостолске историје и апостолских подвига. Ако термометар мери топлоту а барометар атмосферски притисак, храм мери у људским релацијама количину присутности и постојања Цркве. (Као што удар претходи искри из камена тако Црква претходи храму). Ако је храм празан, то значи да је Црква „празна“. Да би се храм попунио, треба претходно Цркву „попунити“, то јест, извршити оно дело мисије и проповеди хришћанства, које су извршили некад апостоли за све, св. Сава за наше претке.

Нигде није опасније живети од наслеђа, него у Хришћанству. Нигде није опасније чувати слово закона без живога

духа и љуштuru без језгре, него у Цркви. Леност има свој оптимизам а овај своју декларацију: „за једнога хришћанина крштење, венчање и опело сачињавају сасвим пристојну и довољну везу са Црквом“. Годишње два пута доћи у храм и у десет година причестити се једанпут а ни једанпут се не исповедити — то се већ сматра за заслугу, која је довољна да обезбеди милост и благонаклоност Божју. Пребацујемо Протестантизму његово „недељно Хришћанство“, т.ј. једнодневно Хришћанство, а сами нисмо дошли чак ни до тог „недељног“, до тог једнодневног Хришћанства. Пребацујемо Католицизму његово учење о „прекобројним светињским заслугама“, и верску трговину везану с тим, а сами живимо од туђих заслуга и сматрамо да је довољно ако их предамо — небогаћене. Требник не сачињава ни пола удвичке лепте. Службеник није ни пола цигле, потребне за живи храм, за онај храм на који је Господ мислио кад је рекао: *Иде време кад се нећеће молићи Оцу ни на овој гори ни у Јерусалиму... Иде време, и већ је настало, кад ће се прави богомољци молићи Оцу духом и истином, Јер Ошац хоће шаковијех богомољаца.* Бити задовољан тиме што нас је неко крстио, што ће нас неко венчати и, најзад опевати; запалити свећу да би се она молила за нас; пусти свештеника да он прочита молитве о нашим потребама без икаквог нашег активног учешћа у томе; славити славу и сматрати да ћемо колачем, кога смо ми појели, задобити благодат и милост Божју; учествовати пасивно у свега неколико верских, заправо богослужбених момената, за време целог свога живота; — зар је то бити члан Цркве и бити хришћанин? Само оптимизам једне лености, или тачније, само равнодушност једне немарности може бити задовољна таквим повременим пасивним „учешћем“ у црквеном, т.ј. у храмовном животу. Па било да та равнодушност долази са стране пастирске немарности или са стране паствине немарности, она је међусобно условљена а опасна и у свом једностраном виду а поготово у своје двоструком комплетном виду.

Ако је извор пун биће и речно корито пуно. Ако је Црква једна жива сила, прихваћена од људи, онда ће и храмови бити пуни. Нимало и никога не треба да чуди послератна празнина храмова. Она је најприроднија и најнужнија последица „празне“ Цркве. (Црква не може бити празна у

правом смислу те речи, она је увек пуна и ту, примали је ми или не; али она је „празна“ у односу према нама и *нас према њој*: она је „празна“ од нас. То пак није њен недостатак, него наш, и то судбоносан недостатак наш). Тачно примећује Г. Уредник у своме позиву на анкету: „Дуги период националних снова и херојских војничких победа, црквена страна нашег народног живоћа је живошарила. У историјској борби сва енергија и мисао цркве пренесена је била на национално шле. Црквено — јеванђелско поље остало је необрађено“. Верска просвета и хришћанска морална наука допирала је, преко школе, преко сувопарних и слабих учбеника и немарних вероучитеља, само до деце, која су се трудила да што пре забораве све чиме су их мучили у школи. Сељаком је владао још обичај; традиција је била у њега још неолабављена; неколико главних верских идеја, као Бог, грех, смрт, казна, бесмртност, пакао, рај, храм и причест, још су управљале његовим животом и чиниле од њега следбеника Библије и без знања њених изричитих текстова. (О томе је занимљиво негде писао Владика Николај). И то је било довољно верског и моралног блага, помоћу кога је наше сељаштво, од Карађорђа до данас, учинило збиља чудо. Но у томе чуду је и истрошено то благо. Наше грађанство међутим никад није у целости било везано за храм а поготово не за Цркву. Храм се заобилазио: свештеник се, најчешће, виђао свега у три случаја — при парастосу на гробљу, при освећењу славске водиче у кући и при политичком разговору у кавани. Унутрашња мисија црквена не беше никаква. И као што слепац не може да ужива у лепоти слике док му се не поврати вид телесни, тако и они који су изгубили вид духовни (т. ј. знање истине хришћанске вере и оцењивање свега кроз те истине) не налазе никаквог смисла у посећивању храма, сматрају то за излишно, престају да га „виде“. Посећивање храма треба учинити једном потребом, не једним наслеђеним обичајем. Присуствовање богослужењима у њему треба да постане једна унутрашња неопходност, не једна механичка навика. Обичај и навика, у овом случају, равни су потпуном отсуству. Јер шта ће телесно присуство ако није с њим везано и духовно? Нема од таквог присуства нико користи: ни храм ни онај који је присутан само телесно. А да се посећивање храма учини једном потребом и присуствовање бо-

гослужењима једном унутрашњом неизбежношћу треба упутити *позив ка Цркви*, треба проповед о Цркви, треба реч о нашем греху и Христовом искупљењу. У храм се улази само кроз Цркву, мимо Цркве сваки је храм зидина, лепа или ружна. То је нарочито било јасно у почетку Хришћанства, кад се нико није примао у храм, док се није претходно покајао и крстио — док није ушао у Цркву. Као што се не може ући у један ужи круг док се не пређе шири и као што се не може доћи до светиње над светињама док се не остави светилиште, тако се не може доћи ни у храм док се не уђе у Цркву. Храм није предстража Цркве, него једна њена светиња. Храм није спољашњи знак Цркве, него њена унутрашња дубина. Храм није јавни објект Цркве, него сама њена тајанственост. Некад се умела ценити светост храма. Некад се знало који путеви воде у храм. Црква је испред и изнад храма, и по светости и по дубини и по тајанствености и по ширини, по бескрајности и свеобухватности својој, али сваки је храм као једна Тајна Оваплоћења. По Својој снисходљивости према плотницима Бог се оваплоћава на свакој литургији у сваком хришћанском храму. Телесници прво улазе у једно духовно царство, у *једино* духовно царство, у Цркву, и то је нарочито било јасно у првим вековима Хришћанства, кад се тражило пре свега сазнање својих грехова с једне и Божјег милосрђа с друге стране и покајање које из тога следи. Затим се телесницима откривала телесна и страшна Тајна Оваплоћења у Причешћу. Дух је спремао тело да би тело могло примити у себе Отеловљено Слово Божје. Прво духовно, па телесно; прво Бог Дух, па Творац ствари; прво Логос, па твар; прво небесно, па земаљско; прво наука, па вршење; прво знање, па примењивање; прво Црква, па храм; — такав је поредак у васељени, такав је пут и за људе, такав је пут који пролазимо.

Кад хришћански и православни свештеник поставља питање: како да приближимо паству св. храму и богослужењима у њему, онда он вербално понавља питање које је дубоко и једино интересовало незнабожачке жречеве, али у њега ставља сасвим друкчији садржај, по коме се и разликује од паганских жречева. Постављајући то питање, незнабожачки жречеви заправо нису ишли за тим да повећају број посетилаца и молитвеника, него број жртвених живо-

тиња, број голубова, коза, оваца и телади. Њихов је рачун био следећи: што је више молитвеника, то ће бити и више жртава; што је више жртава, дарова и приноса, то смо ми богатији. Да би смо постали богати привуцимо људе храму. Да би их привукли, од храма ћемо направити место светих оргија, светога пијанства, светога блуда, свете музике и страсне игре или физичког надметања. И заиста, незнабожачки храмови су врло често такви бивали. Чак и храм јединог и истинитог Бога био је преплављен трговцима, тако да га је Господ морао чистити бичем у руци. Господ проглашава храм за Дом Очев, Дом Светиње. И кад православни свештеник постави питање: како да приближимо паству св. храму, он заправо пита: како да је упутимо у Дом Очев, како да јој омилимо Дом Светиње, како да јој учинимо неопходним Дом Спасења, једном речју: како да јој душу уведемо у Цркву, да би и потом тело ушло у св. храм? Јер прво иде Црква, па храм.

Само жедни траже изворе. Само гладни траже хлеб. Проповед о Цркви буди жеђ и ствара глад за небесно, а ова жеђ и ова глад налазе своје утолење у храму, у св. Евхаристији. Треба будити ту жеђ за духовну стварност и стварати ту глад за небесну правду и Царство Божје, и тек ће онда многе очи бити упрте у Часну Трпезу. Ако је паства задовољна земаљском храном и земаљским пићем, зар се може очекивати њен долазак у Духовне и свете хране? Ако у њеном срцу није Христос, зар се може очекивати њен долазак у Дом Христа и Господа?

Зато је погрешно ићи од храма ка Цркви а неопходно је ићи од Цркве храму. Зато је погрешно издвајати питање храма од општег питања Цркве.

Храм могу испунити само хришћани, не они по имену, него они по срцу.

Да би смо храм испунили, треба да створимо хришћане.

Да би смо створили хришћане, треба проповед о Христу, т. ј. о Цркви.

Дакле, треба ошћочити из њочитка.

Досад смо плаћали редовније ћесарево ћесару, него Божје Богу. Послушајмо Спаситеља, то јест, дајмо и Божије Богу. Национализам проповедају довољно партије и стотине хиљада чиновника. Државу довољно чувају жандармерија, полиција и војска. Наш је број свештенички и иначе мали, а ако се бацимо на туђи посао, на своме се

уопште нећемо осетити. *Црквене снаге на Црквени посао!*

Пре свега, сваки ко хоће да буде хришћанин теба да зна, да Хришћанство није ни крпа ни закрпа, него једна целина која тражи целину. Наш се живот развија између видљивог царства: Бога, анђела, светитеља, демона и видљивог царства: ближњих, животиња и осталог растиња. Хришћанин живи на граници оба царства, осећајући оба и видећи оба. Ко је без тог основног осећања и без тог битног виђења — још је катихумен. Исповед, парастос, и све остало прописано, нису ни спољашњи ни изузетни моменти, а напротив, то је нешто и природно и унутрашње и нужно и, тако, обично за хришћанина. Кома то није обично и у тој својој обичности свето и страшно — тај је још катихумен. Хришћанин бити значи живети једном целином која је хришћанска, а не живети сталним погађањем час с Богом час с Велијаром, варајући оба.

Треба пастви омогућити у највећој могућој мери активно учешће у богослужењима, т. ј. дати јој до знања да и она има своју дужност и свој посао — одговарања на службама, нарочито на литургији. Преко тога она се боље везује за храм, осећа да је и она ту потребна и да има своје место и своје значење.

Нарочиту пажњу треба поклонити богомољачком покрету. Богомољци су жива савест свештеникова, отуд их многи од нас не воли. Међутим, они могу бити, и јесу, одлични помагачи наши; могу обавити преко половине наших послова, и то оних најтежих. Могу препородити парохију.

Корисно би било да се установе епархијски мисионари. Не треба их бити много. Нарочито би монаси били погодни за то. У недељне дане и о празницима могли би проповедати народу. Наша епархија има доста манастира, па би се тако лако решило питање мисионарских станица. Међутим, овај мисионарски посао требало би тако удесити да он буде више потстрек свештеницима, него помагање њихове небрижљивости и вршење њихова посла.

Проповед је једно од најјачих оруђа за ширење и јачање вере. У Протестантизму проповед заузима главно место, у Католицизму се придаје велика важност проповеди. Највећи оци и учитељи Православља били су и неуморни проповедници. У нашој Цркви се међутим слабо и ретко проповеда. Проповеда се обично само о државним и наци-

оналним празницима и, разуме се, не на црквену тему. Као да су пресушили извори вере, па више не теку потоци и реке речи. Верујући човек проповеда и кад говори обичну реч. Одушевљени свештеник проповеда и кад није на предикаоници или на амвону. Сваки његов разговор је проповед т. ј. свака његова мисао је одређена Божјим законом. Шта је у ствари проповед? Ништа друго до реч о Божјем закону. Ништа друго до процењивање наших ствари и поступака мерилима и оценама Јеванђеља. Ако се зна Јеванђеље, знаће се и проповед. Ако се зна закон Божји с једне и наше грешно стање с друге стране — ништа лакше од беседе. Удбеници беседништва потиснули су — беседу. Они су прописали толико и безбројно правила, те се њима човек само збуњује. Они су испуњени таквим тајанственим речима, таквим параграфима, отсецима и подотсецима, таквим сложеним упутствима, примедбама и одредбама, те се човек и не усуђује да беседи. Беседа је добила неке вилинске облике, човек не сме да се *пење к њој*. Страх од бесеђења, то је страх од оне лажне претставе о беседи, коју нам намеће сваки удбеник омилитике. Као што се корачање не учи одредбама и упутствима и параграфима и тачкама и подтачкама, него самим корачањем, тако се и бесеђење не учи из удбеника нити преко теорије беседништва, него самим бесеђењем. Постоје свега три врсте добрих беседа:

1. лепа беседа;
2. корисна беседа; и
3. и лепа и корисна истовремено.

Од свештеника се не тражи лепа, а увек се тражи корисна беседа. Најбоље је пак кад је беседа и лепа и корисна. Сваки свештеник је способан за корисну беседу, нема ни једног јединог који не би био способан да да такву беседу. Сваки свештеник је позван да беседи, и ако не може да да лепу беседу нека да корисну. А да би беседа била корисна треба имати на уму свега две ствари:

1. људски грех; и
2. Божју економију спасења.

Кад се између тих двеју ствари, као у оквир, стави кратко тумачење апостола и превод јеванђеља дотичнога дана, затим исприча историја празника или свеца који пада на тај дан, — зар већ проповед није и велика и корисна,

толико велика колико је подношљиво и толико корисна колико је неопходно?

За свештеника, који одиста живи својом вером, ништа није лакше него беседити и ништа није лакше него наћи тему беседе. Њега свака стварчица, свака (наоко) безначајност побуђује на размишљање о вољи Божјој и Судбини људској, и ето, беседа је већ готова. Колико би се, на пример, могло говорити о крсном знаку! Св. Литургија даје материјала за читав циклус проповеди.

Наша паства слабо зна своју веру. Слабо врши њене заповести. Није ли то пропаст и за њу и за нас? Наша је дужност, да је упутимо у тајне Божје Истине. Прво Истина, прво знање своје вере. Све остало долази затим. А знање Истине и вере шири се проповеђу. *Зашто је прва заповест за нашу цркву у овоме времену: непрестана проповед!*

Наша епархија има мало цркава. У толико страшније звучи питање истакнуте анкете. Зар су цркве празне и тамо где их је мало? Одиста, *шреба почети из почетка.*

Живимо у времену великих превирања и наглих мењања. Облици држава мењају се преконоћ. Црква се више не може наслањати на државу, која катастрофално мења свој лик. Она мора да створи наслон на живе силе друштва. Само тако ће моћи неокрњена проћи кроз непогоде које јој прете. Верујуће друштво, верујући народ — ето, на томе она треба да зида своју историјску постојаност.

М. Ј. РАТКОВИЋ

Како да приближимо наш народ св. храму и црквеним богослужењима у њему

Сви који не могу равнодушно да гледају како наши храмови из дана у дан празнији, не представљају више привлачни центар духовног живота, поздравите са особитим задовољством похвалну идеју „Б. весника“ о анкети по овом деликатном и од огромног значаја проблему.

За повољно решење његово међутим није довољно само одобравање и похвала. Овде се тражи да сваки од свештеника унесећи се свим расположивим моћима у овај „Гордијев чвор“ живота наше Св. Цркве, припомогне са своје

стране што више да се то питање свестрано испита и изнађу најпогодније методе како би се једном — док још није доцкан — пришло одлучном решавању његовом.

Руковођен једино тиме, покушаћу да одговорим на постављено питање, ма да признајем немоћ своју да сагледам дубину самог проблема и његове узроке.

* * *

Човечанство преживљује заиста судбоносне тренутке, Темељи западне цивилизације уздрмани су. Осећа се неко дубоко превирање и хук новог времена, који не наговештава ништа добро.

Савремено духовно стање карактерише очајна пометеност, страх пред неизвесношћу, неповерење и рушилачки бес свих вредности и сваког ауторитета.

Осигурање личне егзистенције без обзира на средства једини је циљ претежње већине разумних двоножаца. Човек се изметнуо у неко више механично него осећајно биће. Загледан у једну једину тачку — лични комодитет и „живот“ у његовом готово бестијалном смислу, — олако се ослобађа свих других обзира, дужности и тежњи. Он би да свој живот тако организује и обезбеди, да што мање или нимало нема посла са свим оним духовним, вишим тежњама које га опомињу на праву му домовину — небо, на душу и хришћанске врлине, без којих ипак један разуман божји створ не може да живи.

Неспособан да доживљује и осети сву безсадржајност и бесмисао живота једне „*сламке међу вихорове ван Бога*“ да се узвиси изнад прашине, која гордо уздижући се у њему, мути му видик к небу — вуче паклу — он блуди и свим својим бићем тежи „*земаљском рају*“. Али у место прижељкиване среће, разочарања долазе да му расхладе загрејану машту и покажу му, да је основ човекове среће на земљи: *хармонија душе и шела III. ј. духовна уравнишеженосII.*

Из тога и таквог духовног кругозора потиче ова болесна равнодушност према вери и цркви која се манифестује у врло слабом похађању цркве и присуствовању богослужењима у њој. О томе се уверавамо посве недељно и преко целе године. Још једино храмови се испуне у данс св. причешћа, када се може видети више прост свет и са села

модерни верни верни који се никако не могу помирити са тим, да посте и да се изложе примању причешћа из једне кашичице као и остали свет!...

То се држе они, коси са хигијенским прописима и могуће је „добити какву заразу“! Материјализовано је све па се не устручавају ни пред светињом причешћа, једва чекајући да се оно због какве епидемије или болести забрани...

Узроци оваковим погледима на Цркву и испуњавање главних хришћанских дужности, леже много дубље, него што се често у нас мисли. У једном одговору немогуће је да се они сви наброје и објасне. О томе као и о скроз кривом гледању од стране наших верних на нас као на вршиоце богослужења, размишљао сам много и трудио се да објасним ову неконзеквентност; да нас сматрају „баксумима“. И маколико се упињао не могу то другојаче да протумачим него да је последица робовања турчину и створеног уверења у народу, под утицајем фаталистичког рушења светиња православних, у том времену, најдроњем у нашој историји. Наш живот одише још у многоне оријенталским духом и примитивношћу, али од овог не могу да се еманципују ни образовани и необразовани. Није, разуме се, тиме казано све нити је у нашој моћи, да овај проблем анализирамо у свима његовим елементима. Али држим да се нећу преварити ако као главније узроке његове именујем ове: верску непросвећеност, многобројне заблуде и предрасуде, остатке паганизма: дубоко укорењено празноверје, суровост душе, демагогију и. т. д.

Несумњиво организам друштвени болује и то тешко под теретом тих заоставштина из мрачних дубина средњовековног мелоса, али то ипак није духовна парализа. Према стању болести морају се пронаћи и одговарајући лекови и то праве, не патворене стручности „sub specie aeterni — tatis“ и — предузети систематско лечење. Од колике је важности решење овог горућег проблема толико је исто категоријски императив свест: да је решење његово могуће само онда ако смо чврсто удружени „Единоумислиемъ“ и братском љубављу и ако „другъ друга тѣготѣ носити“ знамо. Супротстављајући се болесном духу времена, моћићемо тада смело довикнути вернима: „Ево сад је време најбоље, ево сад је дан сѣасења“ (II Кор. VI 2).

Одмах морам да нагласим једну изузетну околност у односу пастира према својој пастви, коју никад не треба сметнути са ума. То је да ми као сејачи јеванђелског семена не смемо никад да рачунамо на неко благовољење своје пастве у случајевима неких омашки у животу или у погледу службе. Напротив, док се осталим друштвеним редовима мане и недостаци мање више гледају кроз прсте, дотле се оне код нас посматрају кроз увеличавајуће стакло на штету нашег угледа. Успеха према томе никад не можемо имати у својој акцији ако, обраћајући главну пажњу материјалним условима службе и личном бољитку, запоставамо притом изјављенији циљ наш — *морално и духовно снажење хришћана*. Оно пак у правој сразмери стоји са свештениковим личним примером: он не само апсолутно мора да се одликује свима хришћанским врлинама, већ мора да зрачи добротом, несебичношћу, чедношћу и непосредношћу у односу наспрам свих с којима долази у додир. „Дужни смо дакле ми јаки слабости слабих носити и не себи угађати“ (Рим. XV, 1).

Ми понекад заборављамо да смо ми, свештеници управо ти који стално морају контролисати верско-морално стање своје пастве и искорењивати све штетне обичаје, заблуде и предрасуде које њу одвајају од Цркве. Не смемо се обмањивати и веровати, да ће се све само од себе довести у ред ма ми прелазили ћутке преко свих нежељених појава. Да нису тако ћутали и сву пажњу обраћали „светским пословима“, политици и личним рачунима и амбицијама наши претходници, углед свештеника данас би у народу био на много већој висини. Јер — и то се мора признати — народ наш у суштини није непобожан, ако није биготан, али погрешкама и нетактичношћу појединаца од нас, а првенствено *нецрквеношћу и њовлађивањем негатиивним му особинама и навикама* — ми смо га од себе удаљили па аналого томе и од св. Цркве. Пре свега досадањим начином наплате за извршена чинодејства, при чему се појединци заборављају и узимају више него што би то требало а затим уплитањем у политичку борбу, у којој се често рад коси са моралом и истином. Није наше место на политичкој арени ни у загушљивим јавним локалимa, јер таквим иступањем па ма колико да смо исправни и честити у животу, ми ћемо морати да дођемо у сукоб са својим против-

ницима и тим начином у место љубави изазивати мржњу, распиривати страсти и служити предметом жучних нападаја. Да активним политиканством свештеници могу бити од користи народу и духовно га препородити, да заволи Цркву и богослужења у њој, у то не могу да верујем. Позната историја свештеничке трагедије, описане у књизи „*На шубем послу*“ од пок. проте Тадије Костића, један је, мислим, од многобројних аргумената у прилог апстиненције свештеника у политичкој борби.

Као што поменух раније, народ наш не воли да види свештенике да се баве трговином и другим уносним пословима: банкарством, зеленаштвом, индустријом и т. д. будући да се таквим радом одстрањују од чисто свештеничких им послова.

Какав ауторитет може да ужива у својој средини свештеник који место Богу служи Мамону?! Благодарехи раду таквих свештеника, ми у раду свом и бележимо толике минусе, јер је народ изгубио поверење у нас и пошао за другим саветодавцима који с Црквом често ничег заједничког немају. Лекар духовни, свештеник мора и сам да је духовно здрав, чврстог моралног карактера и вазда приправан, да у домове својих парохијана унесе дух мира, љубави, правде и одушевљења према свему што је у вези са св. Црквом те да би и њих придобио за ствар Цркве и њиховог спасења. Речју: улити веру слушаоцима како проповедима, разговорима и саветима тако и високом моралношћу те да стекну убеђење: *да смо заиста верни служиоци св. олшара, а не најамници; да водимо борбу за небеско царство, а не за пролазну светску славу и да наша чисто, несебична љубав према њима извире са кристално чистог врела хришћанске љубави...* „Извора воде која тече у животи вечни...“ (Јов. IV, 14).

Да би се народ повратио Цркви и заволео је силовљом љубављу, требало би организовати што боље певачке зборове тако да би они лепим и умилним црквеним песмама народу што више омилили богослужења црквена кад већ не може да их слуша на матерњем језику. Складно отпевана песма подиже дух, јача веру и улива такво расположење, које проповедник може одлично да искористи са предикаонице. Говори пак не смеју бити дуги али штета је што се они сем Београда, по унутрашњости ретко чују у храмо-

вима. С тога се баш и намеће потреба пушћујућих проповедника, који би морали да буду даровити говорници и одушевљени ђорборници Св. Православља као што то друге хришћанске конфесије чине те су им храмови увек пуни.

Могло би се о овом питању још много говорити, али, знајући да је простор у „Б. Веснику“ ограничен, ја са своје стране апелујем на браћу свештенике, да својски прихвате позив Уредништва те да се чују мишљења већине радника на Њиви Господњој, а нарочито факултетски образованих млађих нам другова. У тој колективној тежњи, да сви почев од најстаријих па до најмлађих прионемо на посао на који смо позвани од Господа Бога и заоремо дубоку бразду на пољу верско-моралног препорођаја нашег народа, лежи гаранција да ћемо помоћу Божијом успети да повољно и на корист живе Цркве решимо судбоносни овај проблем те да с мирном савешћу сваки од нас може рећи за себе: „Свима сам био све да како год сјасем кога“..... (I Кор. 9,22).

2 маја 1936 године
(Св. Јован Веткопешчерник)
В. Градиште.

АТАН. СТ. ИЛИЋ,
катихета.

Неколико питања на која треба одговорити

Браничевски Весник се од 1936 год. труди да буде што кориснији браћи свештеницима. Поред тога он жели да га читају и други. Због тога је у прошлом броју отворио анкету на питање: како да приближимо народ св. храму. У овом броју пуштамо два одговора, а свега су приспела три. Од 160 свештеника — свега три одговора? Изгледа да се браћа мисле о чему треба писати. Има заједничких узрока и последица а има и посебних. А браћа свештеници да би после могли са правом критиковати рад треба да знају да сваки часопис треба да буде жив — тад ће се радо куповати и читати. А да би био жив треба му много сарадника и широк захват. Зар није занимљиво како стоји вера у Хомољу? Шта народ ради око мртваца у Бигреници (село у срезу раваничком)? Како се врши секташка пропа-

ганда у Смедереву? Како живе у верском погледу кажњеници из пожаревачког затвора? Шта се може учинити за јачање вере и ширење милосрђа? На који начин смањити број ванбрачно живећих? На који начин привући народ да чешће и у већем броју долази цркви? Каква је искуства стекао свештеник у Параћину? Какав је однос радника по рудницима и фабрикама према вџри и свештенику? Шта сељанка каже о Богородици? Шта дечак из основне школе о Св. Сави и Св. Лазару? Како се сељак из околине Петровца моли богу? И т. д., и т. д. — питања су многа и неизбројива и сва од реда и занимљива и важна.

Ето, дакле, начина да часопис буде жив и користан. Нека свако обради по једно питање. Нека пише као што говори. Владика Николај је тачно рекао: свако зна писмо написати. Свако пише писма. Нека и одговори на горња питања буду написани у облику писама. Тад ће се писати лако и занимљиво. И истовремено ће се вршити један користан посао.

М. Ј. Р.

Религија и религиозни живот старих Словена

— Свршетак —

У обичајима и умстворинама нашега народа има пуно остатака о томе, да је и код њега вера у загробни живот била врло јака.

После смрти душа се одваја од тела и до године дана вије се око гроба или куће, а тек после тога доба прелази у доњи свет, у царство мртвих. У томе међувремену од момента смрти па до пресељења у доњи свет, душе се могу привремено настанити у камену, дрвету или каквој животињи.

Споменици старих Словена нису били само знаци над хумкама умрлих; они су били постављени са нарочитим циљем, да души покојника одузму моћ кретања и привежу је за камен, да не би лутала и узнемиравала породицу. Душе младића и девојака, које су отишле на онај свет незасићене животом и незадовољене, особито су склоне да лутају и уз-

немиравају људе; зато се њихов погреб са највећом пажњом изводи и споменици облигатно подижу. Да наведем само један пример. Код старих Грка постојала је прича, како је једно дете дошло на гроб своје маћехе, и ту му је маћеха учинила последњу пакост: њен надгробни камен пао је на то дете и убио га. У надгробном споменику дакле била је сакривена душа маћехе.

Душе се могу уселити и у какво дрво. Отуда обичај да се по гробљима саде многа дрвета, или се дрво носи при самом погребу. У нашим народним песмама можемо за овакво веровање наћи доста примера.

Сува дафина, на којој су обешени Момир и Гроздана подмладила се, јер су се у њу уселиле њихове младе душе; кад је цар Степан после овога чуда наредио да се деца сахране, онда је:

„На Момиру зелен бор никао,
на Гроздани винова лозица,
Савила се лоза око бора,
ко сестрина око брата рука.“

Зелен бор и винова лозица су душе Момирова и Грозданина, које се и после трагичне смрти као брат и сестра нису могле раставити.

Из крви косовских јунака никли су косовски божури — цвеће у које су усељене душе косовских јунака.

Леп пример овог веровања даје нам Виргилије у свом епском спеву „Енеида“. Кад је тројански јунак Енеја на својим лутањима дошао у Тракију, подигао је жртвеник боговима и почео сећи гране да га украси. Али чим је са једног дрвета откинуо грану, потекла је отуда крв, и Енеја је на свој ужас сазнао, да је у дрвету душа његовог сродника Полидора, који је раније био мучки убијен. (Вирг. 3,19).

Душе предака могу се уселити и у животиње, најчешће у змију. Код нашега народа позната је змија чувар-кућа; свака кућа има у своје темељу најчешће под кућним прагом, по једну овакву змију; она се ретко виђа и кротка је, људима неће учинити никакво зло; њу је грехота убити — зашто? јер је у њој скривена душа предака — заштитника куће.

Исто веровање имамо код Грка и Римљана. Виргилије нам за ово веровање пружа интересантан пример: „Кад се Енеја искрцао на Сицилију, дође на гроб свога оца Анхиза,

и ту, како је ред, излије на земљу два крчага чиста вина, два свежа млека и два свете крви, проспе цвеће и по обичају поздраву душу и сен очеви. У том једна голема змија изиђе испод гробне хумке, обавије се око ње, па оде даље поред жртвеника, правећи седам вијуга. По леђима имађаше плавичасте пеге, а краљушт јој се сијаше као злато, и прелеваше се у хиљаду разних боја, као оно дуга у облацима, кад према њој сија сунце. Запања се Ечеја видевши то. Међутим змија иде даље, она одмили полако између жртвених здела и чаша од глатког туча, окуси од јела, и опет се не учинивши никаква зла, врати у своје дубоко скровиште“.

Најгоре пролазе душе чија су тела остала несахрањена. Оне лутају стотинама година и тек после буду примљене у царство мртвих. Да би се такве душе што пре смириле, неопходна је потреба њихове кости што пре спустити у гроб. Зато је погреб мртваца била најсветија дужност свих старих народа.

У доњем свету, по веровању свих старих народа, влада вечита жеђ; зато је највећа брига у култу мртвих, да им се на време и у довољној количини да воде. Стари Вавилоњани још на земљи благосиљали су своје: „Нека је на овоме свету благословено име твоје, а на ономе свету нека би твоја душа пила воде“. Код Руса у старини био је обичај, да се мртавац метне у чамац па га затим отисну на пучину. Понеки бедуини сахрањивали су своје мртве на неколико дана хода, ближе води, пошто је њихов крај оскудан водом. У култу мртвих дакле, вода игра веома велику улогу. Огуда облигатно изливање воде на гробовима; ношење воде сваки дан у четрдесет кућа до четрдесет дана; подизање кладенаца као задужбина и т. д.

Доњи свет, царство мртвих, по веровању старих народа, па и Словена, налазио се на западу, негде на крају овога света, на некаквом острву на крају мора. По једном обичају, који се и данас сачувао код нашег народа, а то је пуштање воде на велики четвртак, можемо сигурно судити, да се доњи свет налази негде на крају мора, и да се до њега може доћи воденим путем. На Велики четвртак сви који имају умрле, а ретко је да их ко нема, одлазе на реку и тамо по нарочитом реду изливају воду за душу умрлих; на дасци или тикви, која не сме да потоне, метну свећу и

нешто хране и пугте их тако низ воду. Сви путеви воде у Рим, све реке воде у океан, на крај мора, и доводе до доњег света; храна која се овде пусти низ воду треба да стигне воденим путем мртвима у доњем свету. И из овога обичаја јасно је, да је доњи свет замишљан негде на крај мора.

Сам пак доњи свет, слику његову, како га је замишљао наш народ, немамо сачувану. Али је вероватно да су и наши стари, као и Грци и Римљани, под утицајем велике индијске религије, веровали, да се у доњи свет улази кроз какав ходник или пећину, да иза пећине постоје пуно сметњи, које душа треба да преброди док стигне и изиђе пред богове да јој се суди. Веровали су да за разне врсте грехова људских, почињених на земљи, постоје и разне казне. Све душе људи, којима је живот на земљи постао мрзак, и који су се својом руком убили, како би се радо вратили на земљу и пристали да носе сиротињу и тешке послове, али им је повратак забрањен.

Кажњене — грешне душе одлазе у тартар, место за издржавање казне, а праведне у дивне и вечне зелене шуме и поља, где влада срећа, радост и блаженство. По њима душе безбројних народа и племена лете као пчеле ведрих летњих дана, кад иду од цвета до цвета и облећу око белих кринова, а све жубори од њихове зуке. Грешне и кажњене душе довикују пролазницима: „Нека вам моја несрећа послужи за поуку, да не треба презирати правду и богове.“

Из свега наведеног да се закључити: да је наш народ тврдо веровао у Бога, у бесмртност душе, и да је силно био одан својој вери; као и да је био свестан одговорности за своја дела после смрти.

Таква вера у Бога и свест о одговорности после смрти за своја дела, створили су код нашега народа строга морална начела, која су га столећима чувала и очувала морално здрава.

Религија је нашем народу била једина светла тачка у мрачним шумама и гудурама земље Бојке.

Религија је водила сва наша племена од Бојке, старе постојбине наше, до Балкана; довела их морално здраве и такве их предала у руке мудрог Немањи, да од њих начини јаку српску државу.

Религија, давши нашем народу поред здравог морала још и писменост, просвећеност и високу средњевековну духовну културу, која тек сада избија на видик и привлачи пажњу целог културнога света, не само да је заслужила да јој се ода признање и рече хвала, већ је доказала, да спас и будућност нашег народа лежи у здравој, чистој и узвишеној религији.

Извори: Др. В. Чајкановић — Живот и обичаји народни — Публије Вергилије — Марон — Енеида — Сима Трајановић — Жртвени обичаји — издање Академије Наука.

Др. Рад. М. Грујић — Хришћански обичаји —

Др. Јиричек — Српска Историја.

Прота БРАН. М. МИЛИЋ

Белешке

На дан 29-IV-(12-V) т. г. одржана је у Пожаревцу III ред. свештеничка скупштина свештенства Еп. Браничевске. Скупштини је присуствовало 120 свештеника. Целом раду је присуствовало и Њ. Преосв. Епископ Браничевски Г. Др. Венијамин.

На скупштини је изабрана нова управа која се на седници 7(20)-V т. г. конституисала овако:

Претседник: Протопрезвитер Филип Благојевић, архиј. намесник у Смедереву;

Потпретседник: Прота Никола Милић, парох пожарев.;

Секретар и благајник: Драгољуб Матејић, свешт.; и

Чланови: Прота Рада Марјановић, арх. намесник у Вел. Градишту; свешт. Богомир Петровић, парох свилајначки; свешт. Јован Николић, арх. намесник у Д. Ливадици; свешт. Александар Илић, парох њупријски; свешт. Душан Николић, парох лозовички.

За претставника у Савезу Еп. Удружења: прота Брана Милић, арх. намесник у Петровцу.

За делегате на скупштину Савеза: прота Петар Шундић, арх. намесник у Кучеву; прота Богдан Ђодоровић,

парох у Вел. Плани; свештеник Атанасије Илић, парох у Вел. Градишту.

За уредника Браничевског Весника изабран је прота Брана Милић, арх. намесник у Петровцу, а за одговорног уредника и коректора Драгутин Маринковић, в. д. арх. намесника пожаревачког.

У току месеца јуна ове године у Епархији Браничевској одржано је по објављеном распореду четири Братска сабора са заједничком исповеди и причешћем. На свима саборима свештенство је достојанствено и са пуно такта и разумевања расправљало постављену тему. Интересантно је напоменути да овога пута нигде није било оне жучности која се је често пута јављала на свештеничким скуповима. Питање материјалног положаја парохијског свештенства није ни додирано јер се је баш у том међувремену и Уредба доносила. Свештенство је са пуно достојанства и пажње пратило тај рад и није хтело ни једним потезом да га омета.

Трећи дан Ускрса

Преосвећени Владика је дошао у Голубац

Његово Пресвештенство Еп. Браничевски Господин Др. Венијамин после посете В. Градишту, дошао је трећи дан Ускрса у Голубац. Необично срдчан дочек приређен је Њег. Преосвештенству. При дочеку Преосвећеног је поздравио претседник голубачке општине г. Андра Павловић овим речима:

„Ваше Преосвештенство,

При Вашој првој канонској посети варошици Голупцу, пала ми је у део ретка и почасна дужност, да Вас као претседник општине поздравим у име свију грађана овог места. Голубац као и многа друга места наше предратне Србије одиграо је у историји прошлости нашег народа значајну улогу, о чему су најбољи сведоци још и данас постојеће куле града Голупца, где су се у XIV и XV веку гашли славни претци борили на живот и смрт против Турака — вековних непријатеља нашег народа и наше свете православне вере. Те куле града Голупца сведоче нам и данас о вери наших предака, са којом су они у бој полазили против даље моћ-

нијег непријатеља и исте побеђивали. Будите уверени, Ваше Преосвештенство, да и ми умемо да ценимо значај наше св. православне вере и улогу коју је она одиграла у нашој историји. Такође умемо да ценимо наше свештенство: архиепископе, епископе, свештенике и ђаконе, који су пали као жртве за националну и верску слободу нашег народа. И данас ми у нашем свештенству видимо духовне вође и пастире, који одржавају у нама оно што је битно — веру која држи свет. Колика је наша радост данас, нека најбоље послужи као пример овај велики скуп, који је дочекао Ваше Преосвештенство. У то име ја Вас при улазу у наше место поздрављам са: „Добро нам дошао Светли Владико; Христос Воскресе“.

На оваквим лепим и одабраним речима Њ. Преосвештенство се захвалило г. претседнику нагласивши да је православна вера српство очувала и чуваће и у будуће. „Друга опасност наилази на нас, а то је материјализација свега. Душа је људска заборављена. Зато сам и дошао код вас да вас опоменем да чувате душу своју, а све ће вам се остало дати“, биле су речи Њ. Преосвештенства.

А пред црквом још већа маса света са старешином цркве г. Миланом Барнићем свештеником, очекивала је долазак Њ. Преосвештенства. Као старешина цркве Милан Барнић свешт. поздравио је Њ. Преосвештенство речима:

Ваше Преосвештенство,

Варошица Голубац, која је у историји нашег народа одиграла сјајну улогу, о чему су вечни сведоци „Голубачки град“ са својим кулама, доживљује данас још један значајан историјски дан, јер има ту част да данас о празнику Васкрсења Христовог дочекује свог омиљеног Владика и Архиепископа, који долази у посету својој духовној деци коју неизмерно воли. Посета Вашег Преосвештенства варошици Голубцу остаће свима Голубчанима у најлепшој успомени, нама пак, свештеницима овог столетног храма Ваша посета служиће као потстрек за што преданије вршење дужности. Ако је икада до сада у историјској прошлости нашег многонапаћеног југословенског народа, била потребна што јача, жива и снажнија проповед узвишених јеванђелских истина, то је најпотребнија данас, када цео свет грца под проклетством светске кризе, која се осећа у свим гранама друштв. живота. Ако је икада до сада била потребна благодат

Божја човечанству, то му је најпотребнија данас у времену незапамћеног верског индиферентизма и неверја; у времену када је материјализам толико загосподарио човечанством да је и сам човек оматеријализован — сведен на материју; у времену када људи са садистичким уживањем спуштају мерило моралних вредности све ниже и ниже, трудећи се да униште и последњи пламичак савести своје, која им непрестано довикује: има Бога.

Зато је данас наша радост велика јер нам се указала ретка прилика да видимо у нашој средини Ваше Преосвештенство, нашег омиљеног владику и Архијереја, који, попут славник српских епископа, архиепископа и патријараха, обилази своје свештенство и своју паству. Зато сви ми који смо се овде сакупили са нарочитом радошћу очекујемо час када ће нам Ваше Преосвештенство указати на пут који води у живот вечни, где вечно царује правда, мир и радост у Духу Светоме.

Испуњени радошћу благодаримо Вашем Преосвештенству на високој посети и пуни синовске захвалности приклањамо главе пред Вашим Преосвештенством, молећи Вас, да нас благословите. У то име ја Вас поздрављам са: „добро нам дошао св. Владико, мудри управитељу наше, Богом чуване епархије!“ „Нека је благословен онај који иде у име Господње!“ Амин.

Затим служба божја у цркви дупке пуној народа. Службом божјом је почео а службом божјом је завршио ову своју канонску посету наш Архијереј, показавши тиме да и поверена му паства сваки свој посао започиње и заврши молитвом Богу.

Ж. ПЕТРОВИЋ
вероучитељ

Освећење спомен цркве у с. Вел. Поповцу.

На дан 27 априла (10 маја) ове год. Њ. П. Епископ Браничевски Господин Др. Венијамин извршио је освећење новоподигнуте цркве у Вел. Поповцу, арх. намесништво млавско.

Господин Епископ дошао је у В. Поповац рано на дан освећења и у суседном селу Орљеву дочекали су га: начелник среза млавског г. Миливоје Петковић, арх. намесник

млавски, претседници црквене и политичке општине вел. поповачке са народном коњицом, као и мноштво грађана с. Орлева.

Код цркве дочекало је Господина Епископа свештество са неколико хиљада људи из В. Поповца и околине, који су дошли да присуствују свечаности. Ту је Господина Епископа поздравио месни парох истакавши у своме говору, да је ова црква посвећена успомени изгинулих и помрлих ратника, којих у Вел. Поповцу има скоро три стотине и да ће њихове жртве вазда светлети и служити као углед нашем роду, а спомен црква ће вечно чувати сећање на њих.

За тим је настао чин освећења цркве који је извршио Господин Епископ уз садејство свога арх. заменика проте г. Добре Лучића, арх. намесника млавског и још десет свештеника из Млаве.

Цео чин освећења цркве мноштво народа пратило је са највећом пажњом и дубоким религиозним расположењем.

После освећења цркве настала је св. архијерејска литургија, на крају које је Господин Епископ одржао врло топлу беседу с позивом народу, да ценећи жртве својих синова и браће воле свој новоподигнути и освећени храм, да га редовно посећују и у њему приносе топле молитве Господу за спас душа и славно палих хероја и својих и за лепшу и срећнију будућност своје деце, наше свете цркве и отаџбине.

По завршеној св. архијерејској литургији одржан је пред црквом свечан помен палим херојима из В. Поповца. Како је ова црква подигнута у спомен изгинулих ратника, на молбу црквеног и политичког одбора Господин Министар Војни упутио је на ову свечаност свога изасланика, пуковника г. Ст. Марјановића, команд. Пож. војног округа као и вод пешадије са војном музиком.

За време помена вод пешадије у пуној ратној спреми са шлемовима одао је почаст палим ратницима трократном пушчаном паљбом а војна музика интонирала је жалосни марш.

Појава војске у ратној спреми и војне музике пред народ, особито почасна паљба оживела је историјско доба легендарних борба и жртви за крст часни и слободу златну и код свих присутних учинила најдубљи утисак. Војска као узданица наседа и овога пута допринела је да се уздигне национални дух и морал.

После ових свечаности настао је народни ручак са народним весељем до касно у ноћ.

Осем изасланика Господина Министра Војног на ову свечаност послали су своје изасланике и то: Господин Министар Правде г. Драгољуба Петровића, начелника Министар. Правде и Господин Бан Моравске бановине г. Миливоја А. Петковића, начелника среза млавског.

На народном свечаном ручку пало је више здравица у част Њ. В. Краља Петра II, Њ. П. Епископа Браничевског Господина Др. Венијамина, у славу палих ратника и др.

Велики број народа који је узео учешћа на овој црквеној свечаности сведочи о великом интересу народа за своју цркву, црквене свечаности и црквени живот, што све улива наду у лепшу будућност.

Црква у с. Бистрици.

Грађани маленог и сиромашног али напредног с. Бистрице, одлучили су још прошле јесени да обнове развалине стародревне цркве у бистричкој клисури, посвећену св. Цару Константину и царици Јелени. За ово обновљење дао је свој благослов Његово Преосвештенство Епископ Браничевски и рад је још прошле јесени отпочео. Ове пролећи црква је довршена и до јесени с благословом Господина Епископа треба да се изврши и освећење.

Село Бистрица је планинско и у економском погледу најсиромашније село у Млави, али је зато богато духовним благом: лепо очуваним народним традицијама, љубављу према вери и цркви, задругарством, чиме Бистрица предњачи у целој Млави.

Село Бистрица је ове године тек довршило нову основну школу а раније је подигло: кредитну, набављачко-потрошачку и млекарску задругу и све ове задруге ванредно лепо и напредно раде.

Овакав рад и напредак с. Бистрице данас у тешком економском добу резултат је примерне слоге и добре воље међу грађанима и енергичног настојања црквене и општинске управе и пароха, и све то не само да је за похвалу и да нас радује; него треба да послужи за пример и углед многим и многим већим и богатијим општинама које још у средини села немају своје цркве.

Организација Савеза епархијских удружења свештенства српске православне цркве.

На дан 1 јула тек. год. одржан је у Београду први састанак претставника епархијских удружења у циљу конституисања и организације савеза. На овој конференцији било је присутно једанаест претставника епархија и ако су све епархије примиле позив. Конференција је сазвана иницијативом епарх. удружења београдско-карловачке Митрополије. Конференцију је отворио прота Влад. Милутиновић, председ. епарх. удружења из Београда изложио циљ састанка и предложио конституисање Управе Савеза. Одмах при покушају конституисања управе савеза наишло се на тешкоће које технички онемогућују рад управе. Тако по правилима Савеза управа из своје средине бира председника, потпредседника, секретара, благајника и три члана извршног одбора. Пошто су у управи Савеза само по један претставник из сваке епархије, то би у духу садањих правила. председник био из једне, секретар из друге, благајник из треће епархије и т.д. и са оваквом управом савезу је немогуће радити.

Чувши да се у Београду налази Његова Светост Патријарх, конференција је делегирала: проту Милутиновића, проту Босанца из Бјеловара, проту Максимовића из Сарајева и проту Милића из Петровца, да оду код Његове Светости, изложе му све тешкоће око нових правила и умоле да се нађе излаз.

Његова Светост Патријарх примио је делегацију у згради нове Патријаршије врло љубазно и уверивши се и сам у техничку немогућност рада нове управе, која би се организовала по оваквим правилима, обећао је, да ће са Св. Арх. Синодом дати Управи Савеза потребна овлашћења и омогућити нормалан рад управе савеза с тим да ће се потребне измене нових правила извршити на првом састанку св. Арх. Сабора.

Захваливши Његовој Светости на предусретљивости делегација се вратила и са осталим претставницима наставила рад. Претседништво Савеза понуђено је протојереју Петру Милојевићу, свешт. ветерану и дугогодишњем председнику ранијег свештеничког удружења, нашта се прота Милојевић захвалио и изјавио, да се услед физичке слабости

не може примити овако почасног места. Затим је конференција једногласно изабрала за претседника Савеза проту Босанца, из Бјеловара, с тим да се остала места у Управи попуне приликом сазива годишње скупштине Савеза, докле се добију потребна овлашћења од стране св. Арх. Синода.

За овим је конфереција одредила дан годишње скупштине Савеза за 4/17 септембар 1936 утврдила дневни ред скупштине и изабрала три референта на овој скупштини и то: проту Милутиновића, о измени правила; проту Максимовића: о новом листу савеза; и проту Милића о чланском улогу чланства Савеза. Тиме је конференција завршила рад.

Организацији Савеза епархијских свештеничких удружења Српске православне цркве била је веома потребна и неодложна како у питању унутрашње мисије наше цркве и њене организоване и појачане делатности тако и у интересу самог свештенства.

Б.

Часопис „Церковный Вѣстник“ доноси, да радио-станица Софија у последње време обраћа велику пажњу на свој програм, тако да својим претплатницима, поред музике и песме, даје и предавања са озбиљном садржином. Свако вече станица пружа својим претплатницима могућност, да чују предавања из класичне и богословске литературе.

У недељу пак, уторак, среду и петак, ујутру од 7.³⁰ до 8.³⁰ час., под називом „данашњи дан“, ова радио-станица доноси животопис онога светитеља, који пада у тај дан.

Као сваке, тако и ове године, у Чешкој је свечано прослављен празник „Православног Покрета“. Чланови су тога „Покрета“ обично омладина, а њихов је празник, као и код других народа (у Бугарској, код Руске емиграције) Ваведене. У Брну био је свечан скуп ове омладине, а у присуству Владике Горазда. За тај дан чланови овог „Покрета“ су постили, а пред сами почетак скупа држано је свечано „благодарење“. У дужност члановима спада старање о храмовима, њиховом украшавању; затим да свака црква има свој хор, а способни сами учествују у томе хору; и најзад да приређују религиозне концерте са предавањима одговарајуће садржине. На овим концертима често пута држи предавања Владика Горазд.

Изгласане уредбе

Од 11 (24) маја до 8 (21) јуна т. г. одржано је овогодишње заседање Св. Арх. Сабора. А од 8 до 20 јуна т. г. радио је и Патријарш. Савет. Ово заседање Св. Арх. Сабора и Патр. Савета историјског је значаја. На њему је донето 11 разних уредаба и то:

1. Уредба о платама и пензијама парохијских свештеника.
- 2- Уредба о црквено-јерархијским чиновницима.
3. Уредба о платама чиновника у самоуправи.
4. Уредба о Патријарху и Архијерејима и њиховим припадностима.
5. Уредба о пензијама службеника Срп. Прав. Цркве.
6. Уредба о осигурању црквених добара од пожара и других непогода.
7. Уредба о ручуководству С. П. Цркве и њених установа и фонда.
8. Уредба о накнади путних и службених трошкова.
9. Уредба о организацији Патријар. канцеларије.
10. Уредба о установљењу цркв. фонда.
11. Уредба о управи, руковању и надзору Цркв. Фонда.

Поред овога претресане су још и ове уредбе:

1. Пословни ред Патријар. Савета.
2. Пословни ред Патријар. Управ. Одбора.
3. Пословни ред Епархијског Савета и Одбора.
- 4 Уредба о Привредној задрузи.
5. Дисциплинске уредбе за црквене самоуправне чиновнике.

Као што се види унутрашњи живот срп. цркве који је у главном формиран законом и уставом Срп. Прав. Цркве приводи се у дело. Најважније је сигурно доношење Уредбе о платама и пензијским припадностима парохијских свештеника.

Ми се овога пута нећемо упуштати у коментаре уредбе јер она треба да ступи на снагу, да се примени и у дело приведе, па ће се онда видети и моћи оценити њена вредност.

На крају заседања Св. Арх. Сабор изабрао је нове Епископе: Г. Архимандрита Викентија Проданова главног

секретара Св. Арх. Синода, и Архим. Платона стареш. ман. Крушедола и уредника Гласника Срп. Патријаршије.

За Епископа Жичке Епархије изабран је Њ. Преосв. Еп. Охридско-Битољски Г. Др. Николај, а за Епископа Банатског Њ. Преосв. Еп. Моравички Г. Др. Викентије Вујић.

За чланове Св. Арх. Синода: Њ. В. Преосвештенство Митрополит Загребачки Г. Доситеј, Њ. Преосв. Еп. Бачки Г. Др. Иринеј, Њ. Пр. Еп. Рашко Призренски Г. Др. Серафим и Њ. Пр. Еп. Шибенички Г. Др. Иринеј (Ђорђевић).

За заменике Његово Преосв. Епископ Охридско-Битољски Николај и Њ. Преосв. Еп. Нишки Јован.

За претседника Великог Цркв. Суда и Управног Суда Њ. Пр. Еп. Зворничко-Тузлански Г. Др. Нектарије а за заменика Њ. Пр. Еп. Шабачки Г. Др. Симеон (Станковић).

Подизање нових цркава у ср. Пожаревачком

И ако је економско стање земљорадничког сталеза посве неповољно, ипак тај народ који де факто зарађује свој хлеб у зноју лица свог, има повољно верско осећање.

На дан 17(30) јула Њег. Преосв. Еп. Браничевски г. Др. Венијамин осветио је цркву „Летњиковац“ задужбину поч. Лазара и Јелене Карамарковић, бив. професора. Необично лепа црква са скупоценим иконостасом — рад уметника Колесникова — завршена је још 1927 г. Народ села Маљуревца и Бубушинца није могао више да гледа како довршена црква не служи, па је са својим свештеником Драгомиром Милошевићем прегао да прикупи новац и набави утвари. За непуни месец дана свршен је тај посао: утвари набављене и црква је пропевала на славу Богу и народу. Звоно је даровао Милан Миловановић, земљ. из Бубушинца и исто је освећено на Иван-дан 24-VI(7-VII) т. г.

Сам чин освећења извршен је веома свечано. Уочи дана освећења увече је одржано бденије коме је и ако је радни дан био присуствовало мноштво народа. Преосвећени Епископ Г. Др. Венијамин по свршеном бденију одржао је присутнима говор у коме их је позвао да се за сутрашњи дан спреме духовно како тај дан и сам чин захтева. Да се помире са свима и да учине све да бл. благи што ближе Богу.

На дан освећења чин је почео у 7 ч. у јутру. Преосв. г. Епископ је извршио освећење уз асистенцију арх. заменика г. Добр. Лучића, в. д. арх. Намесника пожаревачког Маринковића и осталог свештенства. На хору је било Пож. Цркв. пев. друштво „Браничево“. По завршеној св. литургији Преосвећени г. Епископ је одржао импулсивну беседу. А затим је настало народно весеље.

На дан 30-VI(13 јула) т. г. пак освећен је темељ нове цркве у селу Кленовнику. Народ жељан да има што ближе дом Божји решио је и ако има врло мало новаца да ту жељу и у дело приведе. Уз помоћ рудника „Кленовник“ успело се да је црква већ три метра изнад темеља. Заиста прегаоцу и Бог помаже.

Службене вести

Рукоположења

Њ. П. Е. Б. Господин Др. Венијамин благоизволео је на св. Арх. литургијама рукоположити у чин ђакона, јерођакона и презвитера следећа лица:

1) Свршеног богослова Живадина Михајловића — Крупешевевића у чин ђакона на дан 2/15-III-1936 г. у храму св. великомученика Георгија у Смедереву.

2) Јерођакона Амвросија, сабрата мр-а Раванице у чин јеромонаха дана 24-VI/7-VII-1936 г. на св. арх. литургији у саборном храму св. Архистратига у Пожаревцу.

3) Сврш. богослова Стојадина Павловића у чин ђакона 12-VII н. ст. у саборном храму у Пожаревцу, а за јереја у м-ру Витовници 1/14-VII-1936 г.

Пријем у клир

1) Одл. Арх. вл. бр. 982 од 16/29-VI-936 г. примљен је у клир Епарх. Браничевске по уредно добијеном канонском отпусту монах Јован, клирик нишке Епархије.

2) Одл. Арх. вл. бр. 694/36 г. примљен је у клир Епархије браничевске презвитер Христивоје Ђорђевић по уредно добијеном канонском отпусту из А. Е. Београдске.

Постављења и премештаји

1) Одл. Арх. вл. бр. 690 од 16/29-IV-1936 г. постављен је за сталног пароха војштанског јереј Будимир Васиљевић досадањи привр. парох исте парохије.

2) Одл. Арх. вл. бр. 776 од 30-IV/13-V-1936 г. постављен је за сталног пароха гаревског јереј Боривоје М. Јовановић, досадањи привр. парох исте парохије.

3) Одл. Арх. вл. бр. 911 од 17/30-VI-1936 г. премештен је презв. Мушика Драгићевић привр. парох вирински за пароха (привр.) стењевачког, с тим да опслужује и удову парохију дворишку.

4) Одл. Арх. вл. бр. 911 од 17/30-VI-1936 г. премештен је презв. Јован Ристић, парох плажански за сталног пароха виринског са тим да опслужује и парохију крушерску.

5) Одл. Арх. вл. бр. 911 од 17/30-VI-1936 г. премештен је презв. Илија Башановић привр. парох стењевачки за привр. пароха плажанског.

6) Одл. Арх. вл. бр. 982 од 16(29)-VI-836 г. причислен у братству м-ра Тумана монах Јован.

7) Одл. Арх. вл. бр. 876 од 18(31)-V-1936 г. премештен је премештен је презв. Никола Вуковић привр. парох грабовачки за привр. пароха миливског.

8) Одл. Арх. вл. бр. 988 од 17(30)-VI-1936 г. премештен је протосинђел Серафим, бив. в. д. старшина м-ра Горњака за сабрата м-ра Копорина сходно пресуди Вел. Црк. Суда бр. 192 и 285/936 год.

9) Одл. Арх. вл. бр. 995 од 19-VI(2-VII)1936 г. смењен је презв. Лазар Миловановић, парох осипаонички старешинства цркве осипаон.-лугавачке а за старешину цркве постављен је презвитер Милош Вучковић, парох осипаоничко-лугавачки.

10) Одл. Арх. вл. бр. 694/936 г. постављен је за привр. III вел. планског пароха презв. Хрививоје Ђорђевић.

11) Одл. Арх. вл. бр. 1032/36 постављен је за привр. пароха кисилевачког новорукоп. јереј Стојадин Павловић.

Канонски отпуст

1) Одл. Арх. вл. бр. 677 од 15(28)-IV-1936 г. подарен је канонски отпуст монаху Петру, сабрату м-ра Миљкова за Епарх. скопску.

2) Одл. Арх. вл. бр. 886 од 2(15)-VI-1936 г. подарен је канонски отпуст презв. Драгошу Брајеру, приврем. пароху удовичком за А. Е. Београдску.

Одговорни уредник: ДРАГУТИН МАРИНКОВИЋ, свешт.
в. д. архијерејског намесника пожаревачког.

Штампарија Ђорђа Наумовића у Пожаревцу.

Садржај

Наша прва реч - - - - -	Стр. 97— 98
Р. Ст. Јарамаз: Св. Сава - - - - -	" 98
Ж. Петровић: Брак и безбрачност по учењу св. ап. Павла	" 99—105
Служба преноса моштију Св. Саве - - - - -	" 105—106
Раванички монах: Једна занимљива странца из историје манастира Раванице - - - - -	" 107—111
Данило Л. Поповић: О потреби вере - - - - -	" 111—114
М. Ј. Ратковић: Одговор на анкету - - - - -	" 114—123
Ат. Ст. Илић: Како да приближимо наш народ св. храму и црквеним богослужењима у њему - - - - -	" 123—128
М. Ј. Ратковић: Неколико питања на која треба одговорити	" 128—129
Б. М. Милић: Религија и религиозни живот старих Словена	" 129—133
Белешке - - - - -	" 133—143
Службене вести - - - - -	" 143—144

Нове књиге:

Николај Берђајев: Хришћанство и класна борба — превод Мил. Р. Мајсторовића — издање књижаре Ј. Целебдића, Београд 1936 год.	Дин. 15.—
Прота Милан Ј. Путниковић: Бера у песми — издања пишчево — Београд 1936 год.	" 2.—
Љуб. М. Богдјевић: 80 свечарских дана — издање пишчево — Београд 1936 год.	" 25.—
Лист „Хришћанско дело“ Скопље: Јерез Хилија-зам — превод - - - - -	" 3.—
Др Јустин Поповић, доцент богословског факултета: Догматика II књига — издање књижаре Радомира Д. Ђуковића, Београд 1936 год.	" 120.—
Др Владан Максимовић: Венац живота — Систем моралне филозофије — Библиотека „Знање и Слобода“ Београд 1936 год.	" 120.—
Мали Мисионар — Крагујевац 1936. 50 комада	" 12.—
Њива Божија — Крагујевац 1936. 5 комада - - - - -	" 5.—
Стојановић — Магарашевић — Шинка Тузла 1936 г — Помоћна књига за практичну употребу поступка за судове у српско православној цркви у споровима о разводу брака — Додатак књизи: регистар за црквено-судски поступак - - - - -	" 40.—
Петар Н. Јовановић — Тузла: — Средство као брачна сметња према брач. правилима срп. прав. цркве - - - - -	" 30.—